

dezen micrococcus zeer tegenstrijdige mededeelingen gedaan zijn. Waarom HERMAN den albus koos, en niet den meer gewonen aureus, blijkt niet; maar daar beide organismen nauw verwant zijn, zijn proeven met een van beide genomen stellig ook voor het andere belangrijk. HERMAN experimenteerde nu steeds met een cultuur, die niet alleen in hetzelfde voedingsmedium — bouillon — gekweekt was, maar die ook altijd even oud was en een gelijk aantal organismen bevatte. Hij vond eerst, dat om een absces te verkrijgen bij honden, minder organismen noodig zijn dan bij konijnen: inspuiting toch bij de laatste dieren van ongeveer 500 millioen, bij de eerste van 50 millioen, veroorzaakte subcutane ettering. Dit gold voor gezonde dieren, want HERMAN vond, dat voorafgegane inspuiting van verschillende vergiften bij konijnen de werking der ingespoten micrococcen zeer begunstigt. Als zoodanig waren een sublimaat-, een phenol-oplossing, en ook een gefiltreerde of gesteriliseerde cultuur van den staphylococcus van invloed, en wel phenol sterker dan sublimaat. Na voorafgegane injectie van een 3 pCt. oplossing van het eerste was het tiende deel, na een 1 pCt. oplossing van sublimaat de helft der voor gezonde dieren noodzakelijke hoeveelheid voldoende, om een absces te doen ontstaan. Maar noch suiker, noch ook melk- of azijnzuur bevorderden in HERMAN's proeven de ettering.

Van grooten invloed bleek verder de plaats van injectie, en wel nam de gevoeligheid der verschillende lichaamsdeelen geleidelijk af in deze volgorde: de voorste oogkamer, de bloedvaten van het konijn, het onderhuidsch bindweefsel van den hond, de pleura, de hersenvliezen, het onderhuidsch bindweefsel en eindelijk de buikholte van het konijn. Van het laatste orgaan was zij zelfs zóó gering, dat inspuiting van 500 millioen micrococcen, ook na voorafgegane injectie van sublimaat of van het filtraat eener cultuur, geen ettering vermocht op te wekken.

Ten slotte bleek nog, dat doorsnijding van den n. ischiadicus in de verlamde extremitet het weerstandsvermogen tegen den staphylococcus belangrijk doet afnemen.

Als practisch resultaat volgt uit deze proefnemingen, dat als verbandmiddel sublimaat de voorkeur verdient boven phenol.

FOKKER.

INGEZONDEN.

CAVEANT CONSULES.

Het opstel in het voorlaatste nummer van het *Tijdschrift voor Geneeskunde* over het voorstel *F* van het Hoofdbestuur zou een bewijs kunnen zijn, dat de Neder-

landsche geneeskundigen uit de door dat voorstel gewekte verdooving ontwaakt zijn, indien de welbekende initialen G. C. N. niet toebehoorden aan den zeer ijverigen Secretaris onzer Maatschappij.

Het gewicht der in *F* gestelde vraag eischt, dat ook wij, leden der Maatschappij haar beantwoorden en ik aarzel niet, nu ik wakker ben geworden, mijn oordeel uit te spreken. Het komt mij voor, dat voorstel en toelichting wel uitdrukken wat in enkele, niet wat in alle kringen, die de bedoelde vraag bespreken gevoeld wordt. Zij, voor welke het aantal geneeskundigen nooit groot genoeg schijnt te kunnen zijn mogen zich daarmede kunnen vereenigen, die kringen, welke niet te vreden zijn met de kennis der tegenwoordige artsen en medicinae doctores en de vorming van een keurbende van meer wetenschappelijk gevormde geneeskundigen wenschelijk achten, vinden hun verlangen niet geformuleerd. Toch wordt de kern der quaestie het best door de laatst bedoelde kringen voorzien. Ieder die het goed meent met de geneeskundige wetenschap zal met bezorgdheid het verschijnsel waarnemen, dat de keuze van het vak van geneesheer langzamerhand meer en meer door finantiële overwegingen dan door geschiktheid, lust en roeping wordt bepaald. Het is te vreezen, dat onze wetenschap mettertijd wel over een leger van goed gedrilde soldaten, maar over een veel te klein en niet voldoende en ontwikkeld kader zal te beschikken hebben. Verhooging van het wetenschappelijk gehalte van een grooter of kleiner gedeelte der geneeskundigen in staat, te midden eener alles nivelleerende maatschappij de traditiën onzer wetenschap naar behooren aan een volgenden eeuw over te geven, wordt een dringende eisch van het oogenblik. Het ware wenschelijk voorbereidende stappen te nemen, dat het onderwijs in de geneeskunde zoodanig gesplitst werd, dat de studenten zich na hun propaedeutische studiën konden scheiden in hen, die zoo spoedig mogelijk de praktijk en het volle menschelijke leven onder de oogen wenschten te zien en in hen, die later aan de praktijk een bescheiden, aan meer wetenschappelijken arbeid een ruimer gedeelte van hun leven wilden geven. Men zou aan de leden der eerste niet te lichte, aan die der tweede zeer hoge eischen moeten stellen. Beide groepen moesten in de gelegenheid worden gesteld den docters-titel te verwerven. De omstandigheid, dat op deze wijze, de streng wetenschappelijk gevormden tegenover het groote publiek geen bijzonderen titel zouden kunnen doen gelden zou wel geen bezwaar zijn. Zij zouden zich wel troosten met het bewustzijn doctores non coquis sed convivis te wezen.

Het springt in het oog, dat de door mij bedoelde splitsing iets anders is, dan de scheiding over wier invoering het Hoofdbestuur een geneeskundig plebisciet wil uitlokken en in zooverre zij verhooging van het algemeen wetenschappelijk peil beoogt, daaraan vijandig is. Vermindering van de eischen voor een gedeelte der geneeskundigen moet verlaging van de gemiddelde kennis van alle geneeskundigen ten gevolge hebben.

Een scheiding der geneeskundigen in breed ontwikkelde stads- en minder ontwikkelde plattelands-geneesheeren zou n. m. i. slechts dan zijn gewettigd wanneer de kennis, die tegenwoordig gevorderd wordt van den arts zóó groot was, dat slechts weinigen de daartoe vereischte ontwikkeling konden machtig worden. Ik weet niet welke eischen in de laatste jaren worden gesteld, maar

betwijfel, dat zij hooger zullen zijn, dan in het tijdvak 1870—1880 waarover ik kan oordeelen. Ik roep mijn tijdgenooten tot getuigen, dat destijds gewone aanleg en matige arbeid voldoende waren ter verkrijging van het arts-diploma. Het feit, dat het aantal leerlingen na dien tijd is verdriedubbeld, de levende en doode leermiddelen gelijk zijn gebleven doet mij vreezen, dat eene toeneming der breedte van de tegenwoordige artsen ten koste der diepte zal verkregen zijn. Ik waag de onderstelling, dat iedere gemiddelde Nederlandsche jongen arts en doctor kan worden, indien hem geld en tijd ten dienste staan en zie in de omstandigheid, dat sommige jongelieden dit doel niet kunnen bereiken één der vele treurige gevolgen van de vooral onder de gegoede standen toegepaste averechtsche teeltkeus. De kennis die van den aanstaanden arts wordt geëischt is evenredig aan de draagkracht zijner hersenen en men handelt n. m. i. verstandig de bepaling der grootte van het getal artsen, dat de maatschappij noodig heeft en betalen kan over te laten aan de wet van vraag en aanbod. De uithoeken van het platteland zullen bij verlaging der eischen voor een bepaalde klasse van geneeskundige hulp worden voorzien. Niet de groote geleerdheid, maar veeleer zekere nerveuse hyperaesthesie waardoor men zich niet kan accomodeeren aan de eigenaardige bekoorlijkheid onzer rustici weerhoudt vele artsen het platteland te betreden. De eischen, welke gesteld worden aan het leven en de waarde van den mensch die ze stelt zijn niet steeds evenredig en de mogelijkheid bestaat, dat de artsen met beperkte ontwikkeling hun neuzen nog hooger voor de uithoeken van Nederland zouden optrekken dan hunne tegenwoordige meer breed aangelegde ambtsbroeders. Mijn overtuiging is, dat dergelijke uithoeken slechts kunnen geholpen worden op de wijze die G. C. N. aangeeft, nl. door de aanstelling van een bepaald aantal door den staat te bezoldigen geneesheeren.

Het is mij ook niet helder waarom het platteland, blijkens de geschiedenis voorbeschikt telkens nieuwe sappen aan de anders zeker uitstervende bevolking der groote steden te geven en binnen welks palen thans ongetwijfeld de krachten in *statu nascendi* sluimeren, die later de motoren der verdere ontwikkeling van de steden zullen zijn, zich met half ontwikkelde geneesheeren zal moeten tevreden stellen. De stadsbewoners, die de professoren gemakkelijk kunnen bereiken en zich door een steeds wassend specialiteiten-omgeving zien, hebben minder behoefte aan een goeden huisdokter dan de plattelanders, die maag en neus, cerebrum en genitaliën aan de zorgen van den zelfden medicus moeten toevertrouwen.

Het grootste bezwaar tegen de scheiding in stads- en plattelandsgeneesheeren is voor mij echter gelegen in de schending van het beginsel van eenheid van stand; moeten de tijden van vroeger wéer terugkeeren? moeten de dorpszieken weder in den waan worden gebracht, dat hun geneesheer slechts de lichte gevallen kan behandelen, moeten er weder twee klassen worden gevormd, waarvan de dorpsbewoners de eene te hoog, de andere te laag zullen schatten? Moeten de tijden weer terugkomen toen iedere heel- of verloskundige operatie de zorg en . . . de pen van een stadsdokter werd toevertrouwd? Moeten wij een stand scheppen waarvan het aantal leden mogelijk zóó groot zal worden, dat zij elkander op de bij melkboeren en vischverkoopers gebruikelijke wijze zullen bestrijden? Ieder die het goed meent

met den geneeskundigen stand zal de tijden van vroeger niet terugwenschen, men vergete het niet, ieder geneesheer, die een hart heeft wandelt den zelfden lijdensweg, het zou hardvochtig zijn door het scheppen van twee klassen dat lijden voor de minst bevoorrechte dier twee te verhoogen.

Ik wensch ten slotte mijn antwoord op de door het Hoofdbestuur gestelde vraag op de volgende wijze te resumeeren:

1°. Men late tot de uitoefening der geneeskundige praktijk in Nederland en de koloniën uitsluitend hen toe, die voldaan hebben aan de eischen die thans bij het arts-examen gesteld worden vermeerderd met een examen in de psychiatrie.

2°. Men sceppe daarnaast een klasse van streng wetenschappelijk gevormde geneeskundigen voor wie de uitoefening der praktijk geen doel of hoofdmiddel maar bijzaak zal zijn.

Oud-Beijerland, 10 Juni 1891.

Dr. J. F. TH. HERS.

NOG ENKELE OPMERKINGEN BETREFFENDE HET VOORSTEL VAN HET HOOFDBESTUUR.

Langs geheel anderen, veel eenvoudiger weg dan dien, door den Heer G. C. N. gevolgd, kwam ik voor mijzelf tot eensluitende conclusie. Gedurende ongeveer 10 maanden toch, heb ik het voorrecht gehad de praktijk ten plattelande uit te oefenen en daardoor meen ik, hoe kort die tijd ook zijn moge, het recht verkregen te hebben, in deze mijn opinie, gesteund op ondervinding, te uiten. En dan erken ik gaarne, dat die ondervinding mij geleerd heeft, dat er van een minder wetenschappelijke opleiding werkelijk geen sprake kan zijn. Juist de medicus op het platteland moet aan alle eischen, tegenwoordig door de Hoogleeraren bij het examen gesteld, voldaan hebben, wil hij zich eenigermate op zijn plaats kunnen gevoelen.

Hoe zwaar elk candidaat-arts zich het arts-examen ook voorstelle, hoe buitensporig menigeen de eischen voor dat examen ook moge vinden, ieder, die dadelijk na een goed besteeden studietijd en een welgeslaagd arts-examen zich op het platteland vestigt, zal weldra tot de overtuiging komen, dat zijn oordeel over dat examen voorbarig is geweest en dat het misschien zelfs niet geheel onbillijk zoude zijn, indien, althans op enkele punten, de eischen nog iets hooger werden gesteld. Om een voorbeeld te noemen, neem ik de verloskunde. Een ieder zal met mij erkennen, dat de eischen, welke voor dezen tak der medische wetenschap gesteld worden, waarlijk niet te hoog zijn. Behalve de theoretische kennis eischt de Wetgever, dat men 10 gewone en 2 buitengewone verlossingen verricht hebbe. Is men zoo gelukkig spoedig deze 12 gevallen de zijne te mogen noemen, en heeft men met gezonde hersenen het een of ander handboek der Verloskunde doorgewerkt, dan behoort het examen niet tot de onmogelijkheden. En de Wetgever rekent U bekwaam tot het uitoefenen der verloskunde! Hoe menigeen zal op het platteland zich het angstzweet op het gelaat voelen komen, wanneer hij door de vroedvrouw geroepen wordt tot het verrichten eener buitengewone verlossing; en het is juist daar, dat menigmaal een oogenblikkelijk handelen geëischt wordt